

Bundestag panostaa tiedonvälitykseen ja kirjastopalveluihin

Tiina Koskinen & Marja Oksa-Pallasvuo & Kaisa Paavilainen

Parlamenttikirjastojen kansainvälinen yhteistyö on vuosia toiminut tiiviisti erityisesti pohjoismaisten osapuolten välillä. Tänä kesänä pohjoismaisten parlamenttikirjastojen järjestämällä opintomatalla oppia haettiin Berliinistä, jossa kohteena olivat erityisesti Bundestag ja sen ympärillä toimivat kirjasto- ja tietopalvelut. Saksan parlamentti teki vaikutuksen panostuksellaan monipuolisiin kansalaisia ja parlamenttia tukeviin kirjasto- ja tiedonvälityspalveluihin. Bundestagin kirjasto on myös suurin eurooppalainen parlamenttikirjasto.

Pohjoismaiset parlamenttikirjastot – Althingin kirjasto Islannista, Stortingetin kirjasto Norjasta, Folketingetin kirjasto Tanskasta, Riksdagsbiblioteket Ruotsista ja Eduskunnan kirjasto Suomesta – ovat säännöllisessä yhteistyössä, joka alkoi 85 vuotta sitten, jolloin Norjan, Ruotsin, Tanskan ja Suomen parlamenttikirjastojen johtajat kokoontuivat ensimmäiseen yhteiseen kokoukseen. Islanti tuli mukaan yhteistyöhön vuonna 1976.

Nykyisiä yhteistyömuotoja ovat johtajien kokoukset, henkilökuntakokoukset ja henkilökunnan opintomatkat. Johtajat kokoontuvat vuosittain, henkilökuntakokous järjestetään joka toinen vuosi ja opintomatkoja harvemmin. Tänä kesänä järjestetylle pohjoismaisten parlamenttikirjastojen opintomatalle Berliiniin osallistui Eduskunnan kirjastosta tietopalvelusihteri Tiina Koskinen neuvonta- ja arkistopalvelusta sekä tietoasiantuntijat Marja Oksa-Pallasvuo kirjaston tietopalvelusta ja Kaisa Paavilainen koelmapalvelusta.

Kolmipäiväisen opintomatkan aikana tutustuttiin Bundestagin kirjastoon, Saksan parlamentarismien historian näyttelyyn Deutscher Domissa, Bundespresseamtin (Presse- und Informationsamt der Bundesregierung) ja sen kirjaston

toimintaan sekä Pohjoismaiden yhteiseen suurlähetystörakennukseen ja siellä erityisesti Tanskan lähetystöön. Ohjelmaan kuului myös lyhyt opastus Bundestagin toimintaan.

Bundestagilla on vetovoimaa

Saksan parlamentti Bundestag (liittopäivät) muutti Bonnista Berliiniin vuonna 1999. Nyt koolla olevilla liittopäivillä on 613 edustaja, joista noin puolet on valittu vaaliipiireistä ja puolet osavaltioiden listoilta. Edustajiksi valittavien määrä ei ole kiinteä, vaan se vaihtelee vaaleittain.

Bundestagin käytössä on keskellä Berliiniä Spree-joen molemmin puolin neljä rakennusta.

Vanhassa valtiopäivätalossa, joka korjausrakennettiin englantilaisen arkkitehdin David Fosterin suunnitelman mukaisesti, sijaitsee mm. täysistuntosali. Rakennuksen katolla oleva uusi kupoli on rakennettu energiatehokkaasti niin, että sen alla sijaitseva istuntosali hyödyntää kupolia valon ja energian saannissa sekä ilmanvaihdossa.

Kupolista on tullut kaupungin suosituin matkailukohde ja yhdistyneen Berliinin symboli. Sieltä voi ihailla sekä näkymiä yli kaupungin että tarkkailla kansanedustajien toimintaa istuntosalissa. Bundestagin käytössä on lisäksi kolme uudisrakennusta, jotka on nimetty pitkäaikaisen kansanedustajien mukaan, nimittäin Paul-Löbe-Haus, Jakob-Kaiser-Haus ja Marie-Elisabeth-Lüders-Haus. Näissä sijaitsevat edustajien ja virkamiesten työhuoneet, valiokuntien kokoustilat sekä parlamenttikirjasto.

Euroopan suurin parlamenttikirjasto

Matkan tärkeintä ammatillista antia olivat vierailut Bundestagin ja Bundespresseamtin kirjastoissa. Bundestagin kirjasto on USA:n ja Japanin jälkeen maailman kolmanneksi suurin parlamenttikirjasto, joka vasta vuonna 2004 Berliiniin muutettuaan sai käyttöönsä nimenomaan sille suunnitellut kirjastotilat Marie-Elisabeth-Lüders-Hausissa.

Kirjaston lukusalit ja neuvontapalvelut on sijoitettu viisikerroksiseen, yli 20 metriä korkeaan pyöreään rotundaan. Nykyisen muotoinen parlamenttikirjasto perustettiin vuonna 1949, jolloin kokoelmien pohjana oli 1 000 nidettä; nyt kokoelmien laajuus on 1,3 miljoonaa nidettä.

Bundestagin kirjasto palvelee ensisijassa parlamentin jäseniä ja virkamieskuntaa. Se palvelee myös liittovaltion hallintoa, Berliinin ympäristön alue- ja paikallishallintoa, talouselämän järjestöjä, diplomaattikuntaa sekä lehdistöä. Muille kirjaston painettujen kokoelmien käyttö on mahdollista erityisluvalla.

Bundestagin kirjaston kokoelmien painopisteet ovat politiikan tutkimus, hallinto, oikeus-

tiede, talous, yhteiskuntatieteet ja historia. Kirjastolla on yksi Saksan laajimmista virallisjulkaisujen kokoelmista, jota se kartuttaa vapaakapaleoikeuden perusteella. Kirjasto kerää myös laajaa ns. harmaan kirjallisuuden kokoelmaa mm. poliittisten puolueiden, ammattiyhdistysten, kansalaisjärjestöjen, tutkimuslaitosten ja tiedeyhteisöjen julkaisemasta aineistosta.

Kirjaston luettelotietokanta sisältää tiedot kaikista kirjaston kokoelmista. Hyvin nopeasti edenneessä takautuvassa luettelointiprojektissa tietokantaan vietiin 900 000 julkaisun tiedot. Kirjojen vuosikartunta on noin 12 000 nimekettä (hankintabudjetti 1,1 milj. euroa). Tietokantaan valikoidaan vuosittain myös noin 14 000 artikkelia lehdistä ja kirjoista. Luettelon osoite on <http://opac.bibliothek.bundestag.de>

Bundestagin kirjasto tuottaa useita valikoi-maluetteloita sekä omasta kokoelmastaan että Internetin verkkoaineistosta. Kirjaston parlamentin intranetissä tarjoama portaali on väylä elektroniseen aineistoon: linkkilistoihin, viite- ja kokotekstitietokantoihin, Internet-aineistoon ja omiin kokoelmiin. Elektronisia lehtiä kirjastossa on 600.

Vuosittain hoidetaan noin 80 000 pikatiedonhakua ja 800 syvällistä tiedonhakua. Kirjaston käyttökoulutusta tarjotaan viikoittain. Kokoelmista annetaan 70 000 lainaa vuosittain.

Kirjastossa on tällä hetkellä 85 virkaa. Henkilökunnasta osa toimii aihealuespecialisteina

vastaten alueensa materiaalin hankinnasta, sisälönkuvailusta ja tietopalvelusta.

Monipuolisia media- ja kansalaispalveluja

Bundespresseamt (Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, BPA) on vuonna 1949 perustettu virasto, joka huolehtii hallituksen ja kanslerinviraston mediaseurannasta, taustatiedonhankinnasta, tiedottamisesta ja kansalaispalveluista. Sen kahdessa toimipisteessä Berliinissä ja Bonnissa työskentelee yhteensä lähes 500 työntekijää.

Bundespresseamtin tehtävänä on sekä sisäisen tietopalvelun järjestäminen kanslerinvirastolle, hallitukselle, liittopresidentille ja liittopäiville että ulkoinen tiedottaminen hallituksen toiminnasta tiedotusvälineille ja suurelle yleisölle. Sen lisäksi virasto huolehtii kansalaispalveluiden, mm. vierailuiden, tiedotuspisteiden ja kansalaistiedotuksen järjestämisestä.

Jokaisella kansanedustajalla on mahdollisuus kutsua kaksi vierailijaryhmää vuosittain tutustumismatkalle, jonka ohjelmaan kuuluu keskustelu edustajan ja ministeriöiden asiantuntijoiden kanssa sekä vierailu BPA:ssa. Vuosittain noin 85 000 henkilöä osallistuu tällaiseen vierailuun.

Sisäisen tietopalvelun välineet ovat sekä sähköisiä että painettuja. Kaksi kertaa päivässä ilmestyvän lehdistökatsauksen (Pressfolder), jo-

ka on ainoa painettu tuote nykyään, lisäksi käytetään sähköpostia ja intranetsivuja, joilla välitetään sähköistä uutisaineistoa ja uutiskatsauksia. BPA:n omassa lehtiarkistossa on 2500 koti- ja ulkomaista lehteä ja yli sataa radio- ja televisio-ohjelmaa nauhoitetaan päivittäin

Ulkoisessa tiedottamisessa tärkeitä ovat kansalaisille suunnatut internet-sivustot (www.bundeskanzlerin.de), jotka ovat BPA:n tuottamia. Bundespressekonzferenz (BPK) - Saksan parlamenttitoimittajien yhteenliittymä – järjestää BPA:n tiloissa kolme kertaa viikossa tiedotustilaisuuksia, joihin tulevat mm. hallituksen ja ministeriöiden tiedottajat selostamaan hallituksen politiikkaa.

Tiedotusvälineitä varten tuotetaan myös vain niille suunnattuja internetsivuja ja BPA:lla on mm. yli kaksi miljoonaa kuvaa sisältävä kuvapankki, jota tarjotaan myös tiedotusvälineiden käyttöön. Tässä yhteydessä mainittakoon, että myös parlamentilla on omaa mediaseuranta ja laajaa tiedotustoimintaa omasta toiminnastaan.

Yhteisportaali virastokirjastojen kanssa

BPA:n kirjasto huolehtii viraston kirjastopalveluista. Kirjaston muutettua uusiin moderneihin tiloihin vuonna 2001, se avattiin myös viraston ulkopuolisille käyttäjille käsikirjastokäyttöön. Kokoelmiin kuuluu noin 70 000 nidettä politiikantutkimuksen, historian ja viestinnän alalta

sekä virallisjulkaisuja, mm. kaikki BPA:n omat julkaisut vuodesta 1949 lähtien. Kaikki BPA:n lehtiarkistoon tulevien lehtien uusimmat numerot ovat kirjastossa luettavina. Henkilökuntaa kirjastossa on vain kolme vakinaista henkilöä.

BPA:n kirjasto on mukana virastokirjastojen yhteisessä kirjastoportaalissa (Informations- und Bibliotheksportal des Bundes/ IVBB), joka on liittovaltion korkeimpien viranomaisten ja tuomioistuinten kirjastojen yhteinen käyttöliittymä. Mukana on noin 20 kirjastoa, mm. liittohallituksen, kanslerinviraston, ministeriöiden ja korkeimman oikeuden kirjastot.

Portaali on virastojen sisäisessä käytössä ja tarjoaa yhteishaun kaikkiin mukana olevien kirjastojen kokoelmätietokantoihin, yhteisiä tietokantoja ja sähköisiä aineistoja, yhteisen käyttöliittymän sekä mahdollisuuden oman hakuprofiilin luomiseen. Osa palveluista on kaikille käyttäjille samoja, osa vain kunkin kirjaston omille asiakkaille tarjoamia palveluita, jotka vaativat käyttäjätunnukset.

BPA:n kirjaston omia palveluita ovat mm. tilauspalvelu, jolla aineiston voi tilata omaan työhuoneeseensa, ja aiheenmukaisesti järjestetty linkkilista verkkolähteistä.

Molemmat kirjastot on organisoitu uudelleen sekä sodan että Saksojen yhdistymisen jälkeen.

Tämä on tehostanut niiden toimintaa ja varmistanut niille hyvät resurssit, asianmukaiset tilat ja riittävästi määrärahoja. On mahdollista, että resurssien runsauden vuoksi kirjastojen välinen yhteistyö, kirjastopalvelujen tarjoaminen kansalaisten yleiseen käyttöön ja verkostoituminen eivät ole kehittyneet samansuuntaisesti kuin pohjoismaissa. 📖

Tietoa kirjoittajista:

*Tiina Koskinen, tietopalvelusihteeri
Eduskunnan kirjasto
email. tiina.koskinen@eduskunta.fi*

*Marja Oksa-Pallasvuo, tietoasiantuntija
Eduskunnan kirjasto
email. marja.oksa@eduskunta.fi*

*Kaisa Paavilainen, tietoasiantuntija
Eduskunnan kirjasto
email. kaisa.paavilainen@eduskunta.fi*